Summa cum laude pentru Elena Moșuc

(Costin Popa – 5 aprilie 2011)

soprana Elena Moșuc

La Opera din Zürich, un nou rol pentru renumita noastră soprană, cel titular din „Norma” de Bellini, Everest al literaturii belcantiste! Un teritoriu în care Elena Moșuc deține laurii unei largi recunoașteri internaționale, ca desăvârșită stilistă. După Amina din „Somnambula” și Elvira din „Puritanii”, a fost rândul Normei să-i intre în preocupări.

A ales un moment bun, poate cel mai bun. Artista se află în vârful carierei, cu abordări mature și echilibrate, glasul a căpătat consistențe în registrul central, culori apăsătoare în cel grav, în condițiile în care, grație tehnicii impecabile, strălucirea s-a menținut pe toată întinderea ambitusului, agilitățile care i-au construit reputația și-au păstrat mobilitatea, vocea zboară în continuare spre supra-acute amețitoare, acest din urmă aspect nefiind însă un dat pentru rolul Normei. Aici, presanta țesătură vocală este înaltă, inclusiv în coloraturi, dar nu stratosferică, raportul liric-dramatic este alternant, cantabilitatea – extrem fluidă iar nuanțările reclamă toate procedeele de modelare a frazei muzicale, așa cum au fost cimentate prin legile belcantoului, spre a le pune în slujba expresiei. În plus, rolul lung, aproape trei ore, supune soprana la o severă probă de anduranță.

Sensibilitate și lirism

Elena Moșuc și-a arătat măiestria, cu simț și intuiție a frazării, a abordat personajul de la altitudinea profesionalismului, a științei de cânt, a pătrunderii în spiritualitatea eroinei. A făcut-o conturând o Norma vulnerabilă, plină de sensibilitate și lirism, la care sacrificiul suprem vine din suferință. Dramaturgia personajului este servită în acest mod. Accentele nu fac incizii dar sunt vehement, viguros marcate. Iată, deciziunea este expresia prin care face adresările către Pollione în terțetul din primul act („Oh, non tremare, o perfido”, „Oh! di qual' sei tu vittima” și „Vanne, sì: mi lascia, indegno”) sau chemările furibunde din cel secund, Do-ul acut din „Scoreran torrenti”, ca și impulsurile „Guerra, strage, sterminio!”

Soprana și-a pus amprenta artei sale încă de la recitativul de intrare, „Sediziose voci”, rostire în care pregnanța cuvântului, a articulării, notele joase cu sonorități de piept au anunțat celebra cavatină „Casta Diva”, invocare în limpezime, cu legato minunat. O rugăciune liniștită care a tăiat răsuflarea auditoriului. Unduirile de frază și agilitățile derulate în acuratețe ale cabalettei „Ah! bello a me ritorno” au împlinit imaginea primei prezențe a Normei în scenă. Pentru Elena Moșuc, ceea ce a urmat a fost o înșiruire de nuanțe, de acute prelungi, de pianissime diafane, de construcții ale desenelor melodice, făcute dintr-o singură trăsătură de penel. Duetul din actul al II-lea cu Adalgisa, „Mira, o Norma, a tuoi ginocchi”, a flotat calm și serafic, parteneriatul cu mezzosoprana Michelle Breedt fiind în sensul unei remarcabile omogenități între voci.

Finalul a fost superb și parcă Elena Moșuc a dorit să lase amintire spectatorilor expresii încărcate de durere, „In mia man alfin tu sei” sau „Qual cor tradisti, qual cor perdesti” din duetul cu Pollione, fraze acute interminabile, dintr-o singură respirație, în pianissimo, „Come del primo amore ai dì, ai dì felici” sau „Ah! padre!... un prego ancor”, precum și o cantilenă modelată infinit, „Deh! non volerli vittime”.

Uniformitate frusta

Michelle Breedt (Adalgisa)
și Elena Moșuc (Norma)

Cu timbru plăcut, Michelle Breedt a arătat bună cursivitate în discurs și a înscris-o pe Adalgisa într-o linie fluidă de cânt, așa cum este potrivit. Cultura sa de stil i-a indus puternice intenții de nuanțare și chiar o „messa di voce” pe La natural acut în fraza „Io l’obliai” din duetul cu Pollione. Doar extremitatea înaltă a registrului mezzosopranei (Do-urile din primul duet cu Norma) a părut o limită și este desigur motivul pentru care duetul „Mira, o Norma, a tuoi ginocchi” a fost transpus cu un ton mai jos, de altfel o practică obișnuită pe înregistrări discografice sau în spectacole.

Roberto Aronica este tipul de „baritenore” robust, tenor baritonal, ideal ca voce pentru rolul Pollione, artist limitat însă la abordarea eroică, ce-i drept incisivă. Motto-ul său este impetuozitatea și abordarea cu oarecare rafinament a unor pasaje nu-i reușește pe de-a-ntregul, impresia de uniformitate frustă și brutală rămânând pregnantă. Nota acută, Do natural, a cavatinei „Meco all’altar di Venere” a apărut precară. Din păcate, este scrisă în partitură și tradiția nu a reținut decât foarte rare transpoziții, alimentând probabil ambiția stâncosului Aronica la debutul în rol.

Pentru rolul Oroveso, a fost distribuit Giorgio Giuseppini, bas stăpân pe scriitura belliniană, căreia i-a restituit întreaga ei „italianità”, afișând un glas al cărui registru central l-a depășit în penetranță pe cel înalt.

În fața ansamblurilor rutiniere ale Opernhaus Zürich, dirijorul Paolo Carignani a condus viguros, atent, cu bună cunoaștere a tempilor și expresiei.

Cu încetinitorul

Pentru montare, directorul Alexander Pereira l-a invitat pe americanul Robert Wilson, celebru campion al abstractizărilor și statismului, esențializărilor și minimalismului, autodefinit ca promotor de „teatru formal”, antagonic celui naturalist-clasic cu decoruri abundente și costume minuțioase. Lucrează cu sugestii, simboluri, pune un puternic accent pe lumini. Cu toată despuierea scenei de decoruri, puținele elemente și proiecții n-au rămas fără rezonanță în sufletul privitorilor.

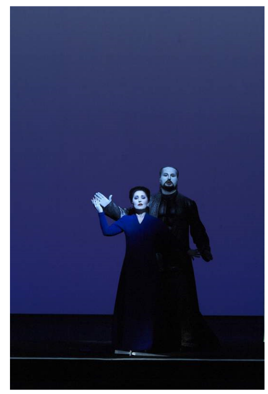
Încă de pe sunetele uverturii, regizorul anunță că subsumează acțiunea spiritului Lunii, simbolizată printr-un cerc mare și simplu, intersectat de altul mai mic, ceea ce ar fi putut reprezenta o planetă. Pământul, poate... Este o teorie, s-o numesc, „selenocentrică”, inspirată desigur de ofranda numită „Casta Diva”. Și nuanțele de albastru ale luminilor duc către acest gând. Devin portocalii-

înflăcărate doar în clipa în care, la final, Norma trece în neant. Luna, a cărei atracție a controlat sufletele, pare că-și pierde puterile și eroina, izbăvită, înaintează către Soare...

Aplecarea lui Bob Wilson către teatrul japonez este mai mult decât o obsesie, constatată personal, cel puțin văzând producții cu „Alcesta” de Gluck la Paris sau „Olandezul zburător” de Wagner la Zürich. Măști, mișcare lentă ca o filmare în apă sau în aer cu încetinitorul, gestualitate redusă la jocul infinitesimal al degetelor, stop-cadre, costume stilizate de samurai, suliți înalte ce pornesc din vestimentație... Sunt similitudini între producții, venind din același concept de la care Wilson nu se abate, chiar cu riscul acuzelor de monotonie și lipsă de imaginație. Totuși, regizorul nu se oprește la inspirațiile din Țara Soarelui Răsare. Îl bănuiesc de eclectism pentru că, iată, pozițiile mâinilor personajelor principale feminine aduc adesea cu cele ale lui Nefertiti, iar copiii Normei dorm în poziție yoghină de reculegere și meditație. Un arc ce unește Egiptul cu India și Japonia.

soprana Elena Moșuc (Norma)

Elena Moșuc și Michelle Breedt

Elena Moșuc și Roberto Aronica

O capră pocăită...

Cum spuneam, simbolistica regizorului se inspiră din tramă și se sprijină mult pe culoare. Veșmântul Normei are dominanta de albastru, în schimb cel al Adalgisei, roșul păcatului. Marele preot Oroveso poartă un guler auriu, simbolul acelui „bronzo sacerdotal”, gongul sfânt al druizilor. Spoturile lui Wilson îi luminează doar capul, în timp ce zeci de asemenea gonguri simbolice, ca niște scuturi, se profilează cartezian pe fundal. Frumoase imagini.

Nereușite prin naivitatea lor mi s-au părut însă două apariții care au binevoit să traverseze scena. Mai întâi un leu în cabaletta lui Pollione „Me protegge e me difende”, imagine inutilă, într-un fel pleonastică. Mai apoi, un inorog (leul se transformase între timp în unicorn!) și o capră prăpădită, umilă și penitentă, pe duetul Pollione-Adalgisa, „Va, crudele al Dio spietato”. La fel de pueril și lipsit de sens!

Chiar cu asemenea scăderi, cu toată uniformitatea și lipsa de dinamică, mizanscenele lui Robert Wilson provoacă. Și incită la reflecție. Nu trebuie uitat însă că marele lor merit este că lasă muzica să curgă singură și să se exprime în voie. Nu i se contrapun. Este ceea ce clamează și regizorul, în dorința de a se apăra de falangele de detractori, poate doar saturați de repetări.

Iată autorii realizării scenice a spectacolului: Robert Wilson (producție, regie, scenografie, concepția luminilor), Gudrun Hartmann (co-regizor), Stephanie Engeln (co-scenograf), Moidele

Bickel (costume), AJ Weissbard (web design-ul luminilor), Konrad Kuhn (dramaturgie), Hans-Rudolf Kunz (maestru de lumini). O industrie...

În celelalte roluri, și-au dat concursul Liuba Chuchrova (Clotilde) și Michael Laurenz (Flavio).

Una peste alta, câștigătoarea serii a fost Elena Moșuc. Merită cu prisosință aprecierea supremă. Așadar, Summa cum laude!